

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespunzătoare pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINEGA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

O carte bună.

— „Prelegeri academice din **Teologia morală ortodoxă**
de prof. Dr. Emilian Voiutschi. Cernăuți, 1906.“ —

I.

Atât de săraca literatură bisericească a Românilor numără cu o foarte bună carte mai mult. Ea poartă titlul anunțat mai sus, și nu e altceva decât cursurile, pe cari autorul, profesor la facultatea teologică ortodoxă din Cernăuți, le-a ținut elevilor săi.

Trebue să se bucure de apariția lucrării din chestiune toți ceice și dau la noi sama: că atacul ce se deschide azi cu atâta predilecție contra bisericii — și deosebit contra principiilor ei de *credință* și de *morală* — în numele *științei*, poate fi paralizat iarăși *numai pe calea științei*, și că *totmai* prestațiunile de natură științifică de până aci în biserica noastră românească sunt atât de modeste, ca să nu zic neajungătoare.

Când e vorba de un op de *Teologie morală*, prețul moral al lucrării de sub întrebare crește de o parte prin regretabila împrejurare că, în direcțiunea aceasta de studiu, noi românii d'abia putem înșiră 2—3 lucrări, prea puțin desăvârșite în sine ca sistem și ca estenziune; — dar valoarea morală a opului de care ne ocupăm, crește, de alta parte, și prin aceea: că el trece departe peste începuturile de până acum în acest ram al literaturii bisericești române, deosebit ca estenziune și ca editare cu aparat critic, și că, în felul și estenziunea cum ni-se prezintă, ține cont de prestațiunile de atare felu din apusul creștin și e chemat nu numai a suplini o lacună simțită în literatura noastră teologică-bisericească, ci chiar a rămâne, pe lungă vreme, o lucrare de preț în literatura întregii biserici ortodoxe.

Opul de sub întrebare are estenziunea de 269 pagini și e numai o parte — volumul I: »Introducerea» numai — a propriului *sistem* de morală, care va apărea mai târziu.

Volumul prim își are prețul său deosebit, *istoric*, pentru că, după cum spune însuși autorul, în precuvântare, »descrie istoricește aceea morală care a produs în lume cele mai mari și mai minunate efecte» menite a justifica prețul virtuții și religiei creștine.

Autorul tractează mai întâi, cum am zice, elementele propedeutice ale Teologiei morale: numele, noțiunea moralei, referința ei către dogmatică¹⁾, către morală filosofică sau clădită pe principiul minții omenești²⁾, apoi despre caracterul moralei ortodoxe³⁾, isvoarele⁴⁾, metodele și principiile⁵⁾ teologiei morale ortodoxe.

După aceasta expunere de 24 pag autorul trece — în ordinea isvoarelor teologiei morale — la istoricul moralei, și începe cu morală filozofică sau întemeiată pe rațiune (pag. 24—71); continuă apoi cu istoricul moralei puse pe bazele pozitive ale *sfinței scripturi*, (pag. 71—121), pentru-ca de aci în colo, până la fine, să se ocupe de istoria moralei creștine așezate pe *dezvoltarea succesivă a vieții și a științei bisericești* până în zilele noastre.

Fiecare grup din aceste trei ne prezintă un deosebit interes.

Primul grup de material ne trece pe dinaintea minții întreagă filozofia antică (a grecilor), filozofia evului mediu, filozofia renașterii și a timpului nou. Întreg decursul acestei espuneri ne prezintă spiritul omnesc, mintea naturală: cum se sbuciumă ea în căutarea a ceea ce este bun și moral; cum aleargă dintr'o ipoteză sau presupunere nesigură în alta șovăitoare, lipsită de razim solid și de consistență, străduindu-se, cu zăl laudabil, dar fără vr'un rezultat, să aple în ce constă bunul moral; odată-l află în contemplarea bunului ideal, altă dată în adâncul desfrâului trupesc, ori în nepăsarea caracteristică sufletului trudit și corpului slăb-

¹⁾ Autorul zice: „Dogmatica învață: ce a făcut Dumnezeu pentru oameni, și morală: ce trebue noi oamenii să facem spre a realiza scopurile lui Dumnezeu. Una este doctrina credinței, alta a vieții. ... Dogmatica este rădăcina moralei, iar aceasta-i coroana și fructul dogmaticii“. pag. 4 și 5.

²⁾ Lactantiu zice: Nici un pond nu au acele învățături (ale filosofilor) de oarece sunt omenești și le lipsește o auctoritate mai mare decât cea dumnezească.

³⁾ Caracterul moralei creștine se redă în următoarele atribute: ea e *teistică* sau dumnezească, o morală a credinței adevărate; *universală*, o morală a iubirii frățești; *pozitivă* sau în veci nestrămutată; *sfântă și sfintitoare*, care culminează în caracterul ei de *supranaturală* sau mai pe sus de ired omului.

⁴⁾ Acele isvoară sunt: în parte și însuși *mintea omenească*; apoi *Sf. Scriptură* tradițiunea bisericească cu întregă *viața și știința bisericească*.

⁵⁾ Aceste trei principii se cuprind în propozițiunea: »*Lucră totdeauna conform voinței lui Dumnezeu*« — »*din iubire către Dumnezeu*« — »*spre a ajunge la comunitate sau uniune (impărtașire) cu Dumnezeu*«.

nogit de traiu desfrănat — stare ce se reoglindește în referințele morale-culturale și sociale ale imperiului roman, care tocmai sub aceasta povară grea își ajunse sfârșitul.

Tot astfel ne duce autorul, cu gândul, peste evul mediu, la feluritele sisteme filozofice din timpul Renașterii (Renaissance) și până azi, și în tot locul vedem aceea nizuintă a spiritului omenesc care, cercând ce este *binele moral*, tot mai mult se perde în labirintul raționamentelor seci, uneori și frumoase, dar totdeauna lipsite de baza și autoritatea pozitivă sau neclintită, care se poate afla numai în *descoperirea sau revelațiunea dumnezească*.

Dupăce astfel am văzut — din mulțimea nesfârșită a doctrinarilor și a doctrinelor morale filozofice, din relativitatea principiilor lor morale ca conținut îngust și autoritate foarte problematică — cât este de mică mintea omului pentru a afla *ea singură de sine* ce este binele moral în sine și pentru om, — autorul ne duce cu un pas mai departe și ne introduce în *morală pozitivă* sau descoperită de Dumnezeu.

Această parte, autorul o împarte în Morala Testamentului V. și în cea a Testamentului Nou.

În Testamentul V. distinge periodul *evraistic* (până la robia Babilonului) și cel *judaistic* (până la Hristos). În periodul I. se arată: cum D-zeu este urzitorul ordinii morale, cum omul a cunoscut și urmat legea morală, până la un loc și timp; se vorbește apoi despre morală de nainte și de după potop; despre morală patriarhilor și căpătarea ei; despre morală mozaică (cele 10 porunci); se arată apoi cum credința într-un Dumnezeu e fundamentul conștiinței morale; curățirea păcatelor prin jertfe și înțelesul acestor jertfe curățitoare; apoi se arată și doctrina Testamentului Vechiu despre harul sau grația dzească. Cu aceasta ajungem în restimpul robiei judeilor în Babilon.

Apoi, trecându-se la periodul al doilea, judaistic, al Testamentului V., se arată petrecerea poporului israelitean în captivitate, agrățierea sau iertarea și rehabilitarea poporului și întoarcerea lui din robia Babilonului cu convingerea că numai D-zeul său este cel adevărat; apoi se tractează despre apropierea și sosirea timpului mesianic.

Înainte însă de a trece autorul la restimpul Testamentului N. se oprește p'un moment și pentru a ne da cuprinsul moral al cărților necanonice din T. V.¹⁾ iar apoi ne arată cum unii din judei căutau să ferească legea mozaică de orice înriurintă străină (mozaismul) iar alții voiau s'o împace cu filozofia grecească (elenismul judaic), de unde rezultă că o samă de iudei aderară la litera moartă

¹⁾ Astfel în cărțile Macaveilor se atinge despre: *credința în resplata după moarte*; *deșertăciunea vieții pământești*; *ambitiunea omenescă neplăcută lui Dumnezeu*; *folosul rugăciunii pentru morți*; în cartea lui Tovie: *postul și milostenia* sunt privilegiate cași virtuți capitale.

a legii, din care tabără ieșiră farizeii, iar alții înclinară mai mult către filozofia timpului care slăbi credințele și morală pozitivă ale Testamentului V. de dragul părerilor subiective și foarte schimbăcioase, ale trufiei omenești.

Mozaismul formalistic eră mai acasă în Palestina iar elenismul judaistic domină mai ales la judeii din afară de Palestina, deosebit în Alexandria.

Formaliștii învățau păzirea strictă a *literii* legii, iar ceștia lalți, de multe ori, învățau o morală *laxă*.

Astfel îi află Iisus Hristos pe evrei, divizați și din punct de vedere moral, la venirea sa în lume.

Iisus Hristos, în biserica Testamentului Nou avea să concordeze *spiritul* moralului cu *litera* poruncilor morale, desăvârșind legea morală a Testamentului V. prin descoperirea sa nouă, pentru toate veacurile.

Dr. G. Ciuhandu.

Evoluțiunea și depravațiunea.

III. Reflexiuni geologice.

— Urmare. —

Depravațiunea, o vedere păstrată mai mult tradițional din hiperempirica speculațiune antică a orientului decât o teorie științifică basată pe motive noetice suficiente, punându-se către această universală vedere cosmo și biosofică în opoziție, mai ales pe baza înțelesului verbal al „Genezei”, de tot supraficial și fals interpretat, admite cu putere de dogmă pozitivă și nerăsturnabilă dintru început o creare de forme cu totul tot indeplinite, și sub acel etat el înțelege perfectă creare a lumii.

Deosebirea esențială între aceste două direcții constă deci în problema „cum avem de interpretat crearea perfectă”. Cu soluția acestuia depravațiunea va stă sau va cade, după cum perfecțiunea se va adevăra în esență sau în formă.

Adeverindu-se teoria evoluționistă, va fi de lipsă a da o explicație, cum avem de interpretat depravațiunea hănuită, să aducem lămuriri despre originea teoriei și în fine să relevăm *compatibilitatea ambelor teorii* cu teologia și morală lui Hristos.

Cap. I.

Perfecțiunea creării.

Cumcă Dumnezeu a creat lumea perfectă, obiectiv rezultă din armonia, unitatea și din finalitatea coincisă a ordinii naturale, iară subiectiv din calitățile sale ca cea mai sublimă idee, a cărei subiect purtător este indentic cu predicatul „*atotperfect*”. Dumnezeu creatorul fiind un spirit, el nu este accesibil cunoștinței noastre empirice, cunoscând creațiunile concrete. De aceea noi nu-l putem cunoaște în mod empiric cu simțurile noastre; ci numai după lucrările sale concludem cu rațiunea, că autorul lumii nu poate fi decât acel ideal

transcendent, spre care spiritul nostru după eterna lege a homogenității continuu gravitează. De acest adevăr e pătruns psalmistul când cântă: „Ceriurile spun mărirea lui Dumnezeu și lucrurile mânilor sale vestesc tăria lui“. Dacă mai adăugem la aceasta cunoștință încă și adevărul despre raportul de homogenitate între cauză și efect, cunoșcând a posteriori în mod empiric perfecțiunea lumii, cunoaștem că cauza ei nu poate fi decât perfectă. Pe baza acestui raționament ne rezultă concluzia stringentă, că dacă atotputința dumnezeiască n'a putut ceva, atunci n'a putut crea o lume imperfectă. Mai ales acest adevăr face conținutul unui aksiom, care neputându-se răsturna nu are lipsă de argument.

Finalitatea fiind contura fundamentală a ordinii naturale în întreaga creațiune nimică nu există fără de un scop pozitiv, spre a cărei realizare toate cele existente sunt dotate cu necesarele și adecvatele calități. Toate scopurile particulare servesc celui universal al existenței, iară acel din urmă celui spiritual al omului de a petrece existența în uniune spirituală cu Dumnezeu, spiritul universal. Perpetuarea existenței, care constă în constantul proces de facere și prefacere și într'o consecvență dezvoltare, este condiția fundamentală pentru realizarea scopului final, iară dezvoltarea ca condiția perpetuării este totodată și condiție mediată pentru misiunea finală, pentru că tot ce nu se poate deplin desvoltă nici misiunea finală nu și-o poate plini.

După relevările aduse la cap. „Reflexiuni biologice“ toată viața organică, are începutul său într'un etat embrional. Aceste creațiuni sunt de aceea imperfecte? Sau copilul de abia născut, care lipsit fiind chiar de conștiința de sine duce deocamdată o viață pur vegetativă, este el o creațiune imperfectă? Nu ajung toate cele de abea zemislite prin evoluția naturală la acea stare de perfecțiune, în care pot satisface menirii lor?

Măncând dela premisa adevărului cosmologic, că toate cele existente își au începutul lor într'un etat embrional, adăugând și adevărul empiric, că fără de dezvoltare nici perfecționarea nici perfecțiunea nu este posibilă, e de sine înțeles, că Dumnezeu ca atotperfect a creat lumea așa, ca prin consecvență dezvoltare să poată urca scara perfecțiunii. Acest adevăr află întărirea sa la toți exploratorii misteriiilor din stinul naturii, între dânsii reproduce pe geograful Oskar Peșel: „Creațiunea crește în valoare și în însemnătate, dacă poartă în sine puterea renoirii și a dezvoltării“, și Friedrich Kirchner: „Ideea despre succesiva perfecționare a organismelor din punct de vedere științific este foarte rodnică și nu contrazice credinței, căci dumnezeiasca lucrare creaționistă e tot atât de mare, ba mai mare, dacă continuu se ivesc trepte nouă de evoluție, decât când speciile s'ar fi pus dintru început gata în existență. Dezvoltarea ori de iasă din lăuntru ori din afară, ideea despre dumnezeiasca creare și provedință nu se alterează de loc.“ (Va urma).

Propunerea limbii maghiare

in

școalele noastre populare.

Fiind impusă prin lege învățătura limbii maghiare în școale peste tot, dar în special în școalele populare, s'a pus la cale tipărirea diferitelor cărți de școală, ce stau în serviciul acestui scop. De altă parte metoda de propunere al acestui studiu încă s'a discutat și se discută mult. Și din focul discuțiilor au eșit la suprafață metoda *direct* și, contrar acesteia, metoda *indirect*. Primul privește pe elev, ca pe un începător în ale vorbirii, iar celalalt ia starea faptică a lucrului: privește pe elev așa, după cum e.

Părtizanii metodei *direct* aduc ca motiv naturelul băiatului, de a se interesa de toate lucrurile, ce-l încunjură, când începe și el a-și da samă despre lumea externă. Căci în aceasta etate micuțul băiat încontinuu înfestează cu întrebările sale pe cei din jurul său. Decât numai că se perde din vederea ochilor un alt moment psihic: *desinteresul băieților față de toate lucrurile, ce îi sunt odată cunoscute*. În stadiul acesta nu se mai observă la el curiozitatea de odinioară. Aceasta a încetat în momentul, când a fost în curat cu lucrurile, ce-l încunjură. Prin urmare acest motiv, adus în interesul metodei *direct*, nu poate stă. Și neputând stă, nici metoda bazat pe acest motiv, nu poate fi îndreptățit la rolul, ce i-se atribue în școalele populare.

De altcum e neexplicabilă și fără nici o bază pretenziunea, de a se propune acest studiu în școalele populare pe baza metodei *direct*, unde limba de propunere nu e limba maghiară; e neexplicabil, întru cât metoda acesta ar răpi întreg timpul școlii și cu un rezultat foarte problematic, căci, pentru Dumnezeu! cum s'ar putea aplică acest metod de propunere în școalele noastre populare, când înșiși învățătorii dela școalele cu limba de propunere maghiară se plâng, că și în școalele lor timpul de prelegere e nesuficient în proporție cu materialul de propus. Ce să zicem atunci noi, cari suntem obligați a propune și studiul limbii maghiare? Și ce mai ales atunci, când acesta ar trebui să-l propunem după metoda *direct*?

Aplicarea acestui metod ar aduce o și mai mare nefericire asupra capetelor noastre. Cu el am ajunge acolo, că elevii — părăsind școala — nu vor ști nici o limbă: nici cea română, dar nici cea maghiară. În acest caz, *despre cultură nici nu mai vorbesc!*

Metoda acesta se poate aplică exclusiv numai în acele școale, unde se folosește ca limbă de propunere limba maternă. Accentuez limba ma-

ternă, căci în altfel de limbă, pe lângă toată puterea, că i-se atribue metodei direct, rezultatul e cât se poate de neînsemnat. Tot ce vor și elevii, se va mărgini la îndrugarea unor cuvinte, de cari să-și astupi urechile. Atâta tot și nimic mai mult. Și încât nu acesta e scopul școlii, aplicarea acestui metod e chiar și periculos. Scopul școlii nu poate fi învățarea limbilor, ci perfecționarea individului, prin dezvoltarea puterii lui de judecată.

Măncând deci din aceste adevăruri, m'a surprins mult stăruința d-lui profesor Ioan Costa, asupra metodei direct, când a făcut recenziunea asupra cărții edate de mine și colegul Moldovan. M'a surprins, pentru că, precum am zis, ori ce metod ar fi, sau ori care s'ar practica la predarea limbii maghiare în școlile populare, rezultatul nu poate fi decât foarte neînsemnat. Și mai ales, când e vorba de aplicarea metodei *direct*. Timpul scurt nu ne permite a face atâtea exerciții, în cât să se poată imprimă în memoria elevilor mulțimea cuvintelor învățate în mod mecanic *cu toate formele lor flexibile*. Cu metoda practicat însă până în zilele de azi, dacă iarăși n'am putut ajunge la ceva rezultat, cel puțin am ajuns cât de cât celalalt scop școlar: *scopul formal*. Băiatului i-se agerește mintea prin descompunerea și compunerea cuvintelor, în urma flexiunii lor.

Asemenea nu înțelegem dorința d-lui prof. Ioan Costa, când cere reducerea materialului, menit ca exerciții pentru citit și scris; reducere, ce o cere din motivul, ca băieților să se facă posibilă înțelegerea celor citite. Nu o înțelegem, încât experiența mi-a dovedit, că e o imposibilitate, a cere băieților din clasa I ori II să înțeleagă cuvintele cuprinse în exercițiile de citit și scris. Și nu, mai ales din motivul, că nu toate exercițiile se pot face cu cuvinte, ce ar reprezenta corpuri cunoscute elevilor. Căci aceasta atârnă dela firea literii, ce se tratează. De altă parte, venind în fiecare exercițiu cel puțin 10 cuvinte, am întimpină o greutate neînvingibilă la învățarea lor. Și încă una: Tot experiența ne-a dovedit, că puținele exerciții nu ne-au dus de loc la scop: nici la citit, dar nici la scris; cu atât mai puțin la înțelegerea lor!

De altcum chestia fiind de o mare însemnatate, ar fi de dorit a se mai discuta, căci *aurul în foc se lămurăște*.

I. Groșorean.

Convocare.

Conform §. 23 din stat. prin aceasta convocăm conferința inv. din tractul Beiuș, pe ziua de 25 April st. n. 1907, precis la 9 ore a. m. în localul școlii din Beiuș.

Ordinea de zi:

1. La 9 ore chemarea Duhului Sft.
2. Cuvânt de deschidere.
3. Prelegere practică din socolă.
4. Reflexiuni asupra prelegerii.
5. Executarea concluzelor com. centr.
6. Discuțiuni asupra »Planului de inv.«
7. Propuneri și interpelări.
8. Fixarea proximei ședințe.
9. Încheiere.

Beiuș, la 10 Aprilie st. n. 1907.

Ioan Cigariga,
prezident.

NB. Numai absenții cari sunt scuzați cu atestat medical, pot fi luați în considerare.

*

Membrul reuniunii învățătorilor gr. or. rom. din despărțământul protoprezv. B. Comloș, se convoacă la adunarea generală a despărțământului ce se va ține la Mercuri în 25 Aprilie (8 Maiu) a. c. în comuna Toracul-mic.

PROGRAMA:

1. La orele 8 dimineața, chemarea Duhului sfânt.
2. Deschiderea adunării generale.
3. Constatarea prezențelor.
4. Raportul comitetului, cassarului și a bibliotecarului.
5. Alegerea comisiei pentru cenzurarea rapoartelor.
6. Dezvoltarea sunetelor i, r, t, b, prelegere practică de Damian Târlai.
7. Prelegere practică despre substantivul comun și propriu precum și formarea zicerii simple de Petru Mihai.
8. Tractare din stilistică despre epistolă de inv. N. Țapoș.
9. Raportul inv. Iuliu Magdu și Petru Craiovan despre rezultatul obținut în propunerea literelor vii după metoda lui Gabel.
10. Reflexiuni asupra prelegerilor ținute.
11. Raportul comisiei cenzurătoare.
12. Propuneri și interpelări.
13. Defigerea locului proximei adunări generale.
14. Alegerea comitetului.
15. Închiderea adunării.

B. Comloș, la 5 Aprilie 1907 v.

Atanasie Lipovan,
secretar.

Paul Miulescu,
pprezv. preș. reuniunii.

Predică.

(Despre Avisalon.)

Și regele zise: Bine este tinărului Avisalon. (II. Samuil XVIII. 29.)

— Urmare și fine. —

Iubiților Creștini!

Vedeți Iubiților, tata nu simțește ură față de sângele lui, nu, nici chiar atunci, când acesta ca prunc blăstămat pe neștiute s'a resculat asupra tatălui său. Întru adevăr iubirea părintească e icoana cea mai dreaptă, că Dumnezeu cum ne iubește pe noi, deși mulți dintre noi nu suntem vrednici spre aceasta; căci oare iubirea față de prunci nu Dumnezeu o a înrădăcinat în inima părinților, pe care iubire nici cel mai rău prunc nu o poate rupe de acolo. Căci precum floarea, care are rădăcini bune, impuște chiar numai dacă pică puțină rouă pe ea, așa e și inima tatei și a mamei față de prunci. Să fie pruncul cel mai rău, dar dacă în răința lui arată și ceva semn bun, oare nu părinții sunt cei dintâi, cari se bucură de acest semn bun al pruncului lor? Iubirea părinților buni față de prunci e întocmai așa fără de capăt ca îndurarea lui Dumnezeu. Și dacă în (testamentul vechiu) legea veche așa a suspinat marele împărat David: bine-i este tinerului Avisalon? Pentruce să nu puteți voi ști și întreba că părinți despre pruncii vostri, văzându-i alunecați pe căile cele rele și ne iubite de Dumnezeu? Căci oare pruncul rău nu aduce amar și năcaz asupra capului tatii și a mamei? Și dacă'l întrebăm, de ce o face aceasta? Oare ști să ne dea seamă de purtarea lui cea rea? Oare ști pruncul acela rău, că prin purtarea lui cea rea, numai viața o scurtă la părinți? Au nu vedem noi prunci, cari răd, când văd pe mamă amărâtă și-și fac batjocură de părinți ajunși la sărăcie; ba se află și de aceia prunci ca Avisalon, cari la rugărea părinților răspund cu sudalmă și la rugăciunile lor cu blăstăm. Și oare tata și mama bună înceată de a se ruga și mai departe pentru astfel de prunci? Așa că nu? căci numele lor îl pomenesc părinții și mai departe în rugăciunile lor. Și dacă astfel de prunci răi s'ar afla între voi, cari nu cinsteșc pe părinți, întorcă-se de pe calea cea rea, până nu e târziu, căci liniștea sufletească o poștește asta dela fiecare prunc, deoarece mai amarnică moarte nu este, decât aceea, când cineva în suflet nu e curat; iar mai curată moarte nu este decât aceea, când cineva moare liniștit, că pentru pacea și dragostea lui Hristos s'a luptat.

Într'o mină (baie) adâncă au lucrat 2 ziuăși. Mina s'a ruinat; iar în coșara lăsată de sus spre a-i feri de primejdie numai unul dintre cei a putut cuprinde loe. Și pe când pe unul îl trag sus, oare atunci pe cel lăsat jos, nu-l poate îngropă pământul cu totul? Vedeți, Iubiților, dintre acești 2 ziuăși unul a fost betiv, care tot suduia neîncetat, a fost necredincios, cu muerea și pruncii tot în cără și mără a trăit; celalalt om a fost om drept, bisericos și tată iubit de muere și prunci. Vă întreb acum Iubiților, pe care dintre acești 2 oameni l-ați fi tras mai înainte din primejdie? Pe cel păcătos ori pe cel drept? Așa că pe cel drept, iar pe cel necredincios l-ați fi lăsat? Dar cu toate astea omul drept ajuns în primejdie nu a făcut așa, căci el pe pretenul său necredincios l-a pus în coșară, zicându-i: *Eu nu-mi tem sufletul meu, căci cred în Hrs. Dumnezeu; tu neîncetat l-ai pomenit numele lui D-zeu în desert, ti-ai chinuit prin bătăi muerea și pruncii, și dacă acum pe neștiute ai muri, sufletul tău ti-l-ai perde; du-te, pune-te în coșară, dar dacă vei eși din primejdia*

asta, făgăduiește, că vei duce o viață mai curată, iar pentru mântuirea sufletului tău o să fiu respălătit de dreptul judecător!

Iată vedeți, așa și-a sacrificat viața omul drept pentru cel păcătos!

Omul care pentru credința în Hristos moare, acela să nu se teamă; dar care n'are nici vârtute, nici credință, nici pe Hristos, nici raiul: acela înt'adevăr se poate înfrica de moarte.

Sărmanul David, el târziu a întrebat, că oare bine se află fiul său iubit? Căci săgeata cea cu 3 ascuțitori alui Ioab tocmai atunci a fost străpunsă inima fiului său Avisalon. Amarnic a fost pedepsit Avisalon pentru păcatele lui, dar tatăl său David pentru aceea tot l-a întrebat: Bine-i tinărului Avisalon? Și deși David imp. nu a sămănat cu *Eli* preotul cel mare, cu toate astea trebuie să recunoaștem, că nici el nu s'a cuprins mult cu creșterea pruncilor săi. De toate lucrurile s'a îngrijat David că împărat, numai de a da creștere fiilor săi nu s'a îngrijit, lăsându-i să crească de hun capul lor; iar pentru creșterea rea a pruncilor oare nu părinții sunt pedepsiți? Până e pruncul tiner il deprinde la bine, că de va îmbătrâni nu-l vei putea, întocmai precum nu o putem. Îndoiă nici nuiaua de va îmbătrâni! Întocmai precum nu-l putem îndoiă nici ferul, numai până ce e roșu de infocat, iar după ce se răcește, numai rupe îl putem.

Asta și cel din urmă om o știe, căci precum umblăm cu pomul, cu ferul, așa nu ar trebui să ne uităm nici de aceea, căutând la suflet, ca să ne îngrijim și de creșterea pruncilor noștri. De aceea să întreabă mulți nefericiți părinți după ce trec vremea: Bine-i este tinerului Avisalon?

II.

Și pe când înfricoșatul răspuns așa sună: Nu-i în pace, dar nici nu poate, căci ea și oarecând Avisalon, bătălie a purtat împotriva tatălui său, pe atunci să ne întrebăm pe noi înșine, că dintre noi poate fi cineva avut, învățat, om cinstit între oameni, dacă n'are pace în casă, dacă nu-și cinstește părinții? Așa, că nu! Cetiți numai la I. epist. alui Ioan c. 4. v. 20. că: *Celce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut cum poate iubi pe Dumnezeu, pe care nu l-a văzut?* Și oare aci în locul fratelui nu putem pune pe tată și mamă și să ne întrebăm: *Celce nu iubește pe tată și mamă, cum va iubi pe D-zeu ca pe părintele nostru cel cereș?* Așa că unul ca acesta prunc nici cum nu poate fi în pace.

Unul ca acesta prunc nu poate fi în pace, căci darul lui Dumnezeu nu-i cu el; iar darul lui Dumnezeu nu-l primește nici un om, care se amestecă între oameni răi. Cel ce ascultă sfatul oamenilor răi, răul se și prinde de el, și de se înrădăcinează în cineva răul, pe acela nu cu ușor îl putem spăla din inimă, întocmai ca de pe mâni funinginii. Și dacă ar întreba tata despre soartea unui astfel de prunc, că oare cu pace și bine trăește fiul său, măhnit ar răspunde: Nu-i în pace, bolnav fiind, dar foarte bolnav.

Împăratule David! Tată nefericit! Fiul tău Avisalon nu-i, nu poate fi în pace, căci în bătălie au fost omorât, împuns fiind de săgeata lui Ioab, unde în jurul lui mii și mii de oameni gemeau de durerile cumplite, căpătate din partea vrășmașului. Și oare pruncii, cari sunt răi și se scoală asupra părinților lor, pot avea moarte mai liniștită decât Avisalon? Așa, că nu! De aceea voi pruncilor fiți buni, ascultători, cinstitori de părinți pentru a căror sănătate voi neîncetat datorință aveți a vă ruga ca să nu ajungeți în ispită.

Prunci și fete! Voi numai atunci veți fi în pace, dacă nici chiar în jocurile voastre nu vă veți uita de D-zeu și de învățăturile lui. Iar când vă ispitește unul sau altul om rău la suflet, voi cu atât mai vartos vă apropiați de Hristos Dumnezeu, știind, că voi prin voi nu puteți trăi fără de Dumnezeu. El să vă dea vouă putere ca pe ispititor cu astfel de cuvinte să-l puteți alungă dela voi: „Satană, du-te dela mine“. Pacea lui Hristos va fi între voi, dacă la vreme vă veți ruga; nu numai până ce sunteți școlari, ci și de acolea încolo neînțecat până la moarte. Ori unde veți merge, în tot locul să gândiți la Hristos Dumnezeu ca pacea Lui să fie cu voi cu toți și în bine și în rău ca astfel toți și în toată vremea să poată zice despre voi: „Ai noștri prunci sunt în pace“. Amin.

Alexandru Vasiadi
paroh.

CRONICA.

În atențiunea candidaților de învățători. Examenele de calificare învățătorească vor urma curând după sfințele sărbători ale Învierii. Atragem atențiunea candidaților de învățători, că acele se vor ține după Regulamentul cel nou votat astă toamnă de Congres, care conține multe dispoziții și îndatoriri cari nu erau în regulamentul vechiu: Se află de vânzare la tipografia diecezană cu 20 fileri exemplarul. Fiecare candidat să și-l procure în interesul bine înțeles al său.

O faptă frumoasă. În unul din nr-ii foii din București „Neamul românesc“ cetim următoarea știre: „Într'un colț al Moldovei, a murit un boier bogat, anume Liteanu. Și a lăsat prin testament locuitorilor din comuna Liteni, că din banii ce se vor găsi să se plătească tuturor dările către stat pentru un an întreg: dintr'o sumă de 12 mii lei să se întrețină văduvele și orfanii aflători în comună, iar o întindere de 239 fălci, să se împarta sătenilor gratis pe timp de trei ani, pentru a fi cultivate de ei și pentru ei.“ Iată un mijloc infalibil pentru a sugruma în germen orice mișcare agrară. Dar câți bogătași imitează pilda aceasta?

Spre mărirea lui Dumnezeu. Credinciosul Ilie Bogdan din Vasoia a cumpărat un rând de haine bisericesti cu 100 cor. asemenea și Vasile Pantea tot de aici a cumpărat un rând cu 90 cor. pentru biserica din Vasoia. Părintele cel ceresc să le răsplătească cu bogatele sale daruri cerești și pământești, și să le primească jertfa în altarul cel mai presus de ceruri.

Starea sămănăturilor la 1 April a fost, după raporturile oficiale, următoarea:

În urma zăpezii mari în multe părți a țerii au fost vărsări de ape. Frigul nopților și apoi soarecii încă au stricat sămănăturile și fânețele. Sămănăturile de vreme (timpurii) n'au iernat și acum sunt cam ofilite. Mari pagube să arată mai ales în comitatele Timiș și Torontal, unde a fost puțină neaună.

Un veac bun însă poate drege foarte mult. („*To-vărășia*“).

Crumpene nouă. Din comuna Secuisigiu se scrie „Pop. R.“ că un țaran cu numele Ion Barou s'a socotit astă toamnă să samene cartofi de cu toamnă. Pe la sfârșitul lui Noemvrie a semănat un lanț de pământ întreg cu cartofi și fiind zăpada groasă și pământul bine acoperit cartofii s'au prins și acum după ce s'a dus zăpada cartofii toți au eșit și acum așa le merge de

bine încât i-a și săpat de două ori până acum. Sunt foarte frumoși așa că pe sărbătorile Paștilor va avea cartofi de mâncat.

Asemenea pildă ar trebui urmate.

Posta Redacțiunii.

„*Necazul popilor*“: Ni-a venit prin poșta din Lugoj o scrisoare afirmativ dela mai mulți „preoți consfătuitori“ în care se zice: „Protopopilor 400 fl. despăgubire pentru ședule, iar 400 fl. diurne ca inspectori — *vezi aceasta e necazul popilor* — căci 11 Protopopi mănă în 10 ani 88.000 fl. apoi $\frac{1}{10}$ acestora? astfel nu poate crește fondul nici când ca să-și ajungă mențiunea sa“. În sfârșit, prin aceasta deslușire ajunserăm a da de urma pricinii ce atât de mult a iritat pe unii preoți în chestia fondului preoțesc, adeva sunt intrigi la mijloc, pe semne puse la cale, ca să învrăbească preoțimea și să o aducă în conflict cu ppopii și consistorul, căci adevărul e că:

1., Noi avem 17 protopopi iar nu 11 cum susțin frații năcăjiți, anume 11 pe teritorul Consistorului arădan și 6 pe teritorul Consistorului orădan, bine înțeles fiind, că fondul preoțesc e creat pentru preoțimea întregii dieceze și așa și pentru preoțimea din Biharia.

2., Fondul preoțesc contribuie la dotațiunea acestor 17 protopopi câte cu 600 cor., de tot dar cu 10.200 coroane la an. Cătră aceștia fiecare protopop mai are o retribuțiune de 400 cor. la an, de tot 6800 cor., dar aceasta retribuțiune nu atinge fondul preoțesc, căci li-se dă din budgetul diecezan. Astfel informația fraților năcăjiți, că protopopii ar trage câte 1600 cor. la an din fondul preoțesc, e o informație falsă a sfinției lor, pe care o regretăm și trebuie să o regrete mai ales „consfătuitorii“ cari le-au dat crezământ.

3. Fondul de penziunea al funcționarilor a existat ca fond de penziune de pe vremuri, alimenându-se pe sine din venitele proprii. La anul 1896 s'a inactivat și profesorii și funcționarii deopotrivă, au început a contribui la augmentarea lui, spre binele lor. De se puneau și ei la ceartă, nici astăzi n'ar avea fond de penzie. Fals v'a informat cineva dar, și în chestia acestui fond, dacă înființarea lui vi-s'a prezentat cași făcută pe socoteala fondurilor diecezane, pe cum apare din scrisoarea sfințiilor voastre.

4., Încât pentru propunerile indicate și câte ați mai avea încredințați cu ele pe delegații sfințiilor voaste în adunarea generală preoțească, cărora le-am recomandat însă, ca să studieze mai nainte starea lucrurilor și nu mai după aceea să-și facă datoria ca nu cumva să pătească ca sfințiile voastre, cei rău informați în cauză. Îndeosebi vă atragem atențiunea și la literile de fondare, de cari trebuie să țineți cont, pentru a ajunge la scopul de toți dorit.

Așa din distanță și de sub ascus nu se pot clarifica lucrurile, ci numai prin sinceră și deschisă vorbire, prin convingeri reciproce, cum se cuvine unei tagme serioase cum este cea preoțească.

6., Încât privește iubirea, să iubim toți adevărul, în acest centru vom afla apoi și iubirea reciprocă. Altfel rolul nostru de a fi îndreptătorul bunei înțelegeri între oameni și a prosperării instituțiilor noastre, rămâne intact de momentele subiective ce se ivesc în jurul afacerilor publice.

A apărut în tipografia noastră și se află de vânzare următoarele cărți:

Curs practic de **Fizică și Chimie** pentru cursul primar, de Iuliu Vuia. Unicul manual de acest

soiu scris pe baza *noului plan de învățământ*, cu numeroase ilustrațiuni. Aprobata cu decizia V. Consistor aradan dela 1/14 Martie 1907, Nr. 722. Prețul unui exemplar: 50 fil.

Abc-dar pentru clasa primă a școlii primare după metoda sunetelor vii alui I. Gabel, de I. Vuia învățător dir. școl. ediția a II-a. Prețul unui exemplar 40 fileri.

„Limba maghiară” partea primă în ediția II-a de I. Groșorean și I. Moldovan prețul unui ex. 50 fileri.

„A doua carte de cetire” pentru elevii școlii pop. de I. Groșorean și consoții ed. IV-a, prețul unui ex. 40 fil.

Spre știre!

În urma multelor recercări am tipărit extrase din matriculele botezaților, cununăților și răposaților în limba română și maghiară paralel. Prețul coalei (2 exemplare) pe hârtie albă 6 fileri.

La tipografia diecezană din Arad se află spre vânzare:

Regulamentul pentru parohii cu prețul de 20 fileri + 5 fileri porto. Tot cu acest preț **Regulamentul pentru examenul de calificare învățăto-rească.**

Concurese.

Pentru întregirea vacanțului post de învățător dela școala confesională gr. or. rom. din **Șuștra**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt: 1. În bani gata 400 cor. 2. Pentru lemne, din care este a se încălzi și sala de învățământ 80 cor. 3. Pentru conferență dacă merge, 10 cor. 4. Pentru scripturistica 10 cor. 5. 0 meți grâu, 20 meți cucuruz. computeate în bani 200 cor. 6. 5 jugăre pământ arător 200 cor. 7. Locuință în natură cu 2 încăperi, bucătărie, cămară, grajd și cocină și cu grădină.

Reflectanții la acest post, au să-și aștearnă documentele lor instruate conform legilor în vigoare, comitetului parohial din Șuștra, pe calea oficiului protoprezviteral gr. or. rom. al Belințului (Bélincz, Temesmegye), în termenul fixat, având tot în lăuntrul acestui termen, a se prezenta odată și în sf. biserică, spre a-și arăta dăstieritatea în cântare și tipic.

Preferiții vor fi cei mai calificați, eventual cei formal calificați pentru a instrui cor.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gerasim Sârb* protoprezviter.

—□— 1—3

Pe baza rezoluției Venerabilului Consistor dtdo 6/19 Februarie 1907, N-rul 498/1907, prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecezan pentru îndeplinirea parohiei a doua din **Bucovăț** (protoprezviteratul Timișorii) până acum provăzută prin parohul Cornel Gherga, care parohie începe dela N-rul cășii 1 și continuă până încluzive cu N-rul 92, în stânga drumului ce duce spre Moșnița.

Beneficiul se compune din folosirea sesiunii parohiale a ștolei și a birului uzuat dimpreună cu întregirea dela stat, stabilită în temeiul coalelor de faziune. Văduvei dreptese rămase după parohul D. Chiriță i-se asigură dreptul din §-ul 12 al Reg. pentru parohii din a. 1906.

Dela recurenți se cere calificația prescrișă în §-ul 17 al acum atinsului Regulamen., pentru parohii de clasa **primă**. Recurenții vor avea să se prezente cu observarea §-lui 20 în sf. biserică, spre a-și arăta dăstieritatea omiletică și rituală. Recursele sunt a se înainta la P. On. oficiu protoprezviteral al Timișorii. Alesul va avea să provadă gratuit catihizarea în școala confesională alternativă cu celalalt paroh.

Dat din ședința com. parohial ținută în Bucovăț la 25 Martie 1907.

Comitetul parohial.

Cu consenzul protoprezviterului: *Dr. Traian Putici.*

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățăto-rești vacantă din **Sepreuş** (inspectoratul Borosineu) se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala”.

Emolumentele anuale sunt: 1.) În număr 666 cor. 2.) 8 jughere pământ arător cu dreptul de pășunat după care alesul va avea să plătească darea. 3.) Pentru lemne 80 cor. 4.) Spese de conferență 20 cor. 5.) Locuință, cu $\frac{1}{2}$ intravildn. 6.) Dela înmormântări unde va fi poftit (1 cor. 7.) Pentru încălzirea salei de învățământ să va îngrijl comuna bisericăscă.

Alegându-l va avea a-și ocupa postul numai în 1/14 Iulie a. c.

Recursele ajustate cu documentele recerute sunt a se înainta la P. O. oficiu protoprezviteral al Borosineului. Reflectanții vor avea să se prezente înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfânta biserică din Sepreuş spre a-și arăta dăstieritatea în cant și tipic.

Dat din ședința com. parohial ținută în Sepreuş la 4/17 Martie 1907.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia*, protoprezviter român.

—□— 2—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării Ven. Consistor Nr. 1613/907 prin aceasta se escrie licitațiune minuendă pentru repararea internă a bisericei din comuna **Căprioara** (com. Caraș-Severin) pe ziua de **29 Aprilie (12 Mai)** a. c. la oarele 11 a. m. în localul școlii. Prețul de exclamare 3390 cor, 97 fil. Doritorii de a licita au să depună în bani sau hârtie de valoare un vădiu de 10% dela prețul de exclamare. Întreprinzătorii n'au drept de a pretinde diurne, viatic și spese de călătorie. Comuna bisericăscă își rezervă dreptul de a angaja pe acel reflectant, în care va avea mai multă încredere. Planul, și preliminarul de spese se pot vedea la of. parohial din loc. Contractul încheiat pentru întreprinzător va fi valabilă însă după aprobarea pentru comuna bisericăscă după subsciperea Ven. Consistor. Întreprinzătorul care va primi lucrarea se deobligă a înapoia bisericei spesele de 50 cor. avute cu specificarea lucrării.

Căprioara la 5/18 Aprilie 1901.

Comitetul parohial.

—□— 1—3

Pe baza încuviințării Ven. Consistor Nr. 1480/907 prin aceasta se escrie licitațiune minuendă pentru edificarea din nou a sf. bisericii gr. or. român din co-

muna **Ususeu** (com. Timiș cercul Lipovei) cu termin pe ziua de **24 April (7 Maiu)** a treia zi de paști la orele 2 p. m. în localitatea școlii. Prețul de exlamare 30,991 cor. 93 fil.

Doritorii de a licita să depună în bani sau birtie de valoare un vadiu de 10% dela prețul de exlamare.

Intreprinzătorii nu au drept de a pretinde diurne viatic și spese de călătorie pentru prezentare.

Comuna bisericască își rezervă dreptul de a angaja pe acel reflectant în care va avea mai multă încredere.

Planul precum și preliminarul de spese se pot vedea la oficiul parohial din Ususeu în orele oficioase

Contractul încheiat pentru întreprinzători va fi valabil îndată după aprobarea V. Consistor.

Ususău, la 28 Martie (10 April) 1907.

Comitetul parohial.

—□—

1—3

În virtutea deciziei Venerabilului Consistor ort. orădan de sub Nr. 1993/169 Ep. 1906 se publică licitație minuendă pentru edificarea din temelie a turnului și a renovării sf. biserici din **T. Cărand** (Toplicza Káránd) protopopiatul Beliului, pe ziua de **24 Aprilie (7 Maiu)** a. c. la 11 ore a. m.

Prețul de exlamare: 5794 cor. 60 fil. din care se va detrage valoarea alor 20 orgii de lemne donate ulterior prin domeniul episcopesc latin pentru arderea cărămizilor.

Licitanții au a depune un vadiu de 10% în bani ori în papire de valoare din prețul de exlamare.

Comuna bisericască își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel reflectant, în care va avea mai mare încredere.

Intreprinzătorii nu au drept a pretinde diurne, viatic și spese de călătorie.

Planul și preliminarul de spese se pot vedea la oficiul parohial din T. Cărand.

Contractul încheiat pentru întreprinzător e obligator din ziua subscrierii, pentru comuna bisericască însă numai după aprobarea aceluia prin Venerabilul Consistor.

F. Giriș la 26 Martie (8 Aprilie) 1907.

Din încredințarea comitetului parohial din F. Cărand:

Petru Serb protopop tractual.

—□—

2—3

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cor-nute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru oricare econom a întrebuințării acest prav de îngrășare, căci prin această să urcă valoarea — adică prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul este 60 fil.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fil.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă — sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este că vitele și porcii toamna și iarna întregă, până la deplina dezvoltare a primăverii, suferă mai mult de mănăcimea păduchilor, prin care mănăcările sunt reținuți porcii și vitele în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i astfel încât în loc de a li-să ridică prețul, chiar perd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuințeze această unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea romului și a diferitelor licheruri. Cine voințe a-si prepară rum și liqueruri bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru 1 litră 40 fil. Pentru prepararea rachiului de prune iarși 40 fil.

Thee foarte ieftină și bună. 1 pachet 20 fil.

Sirop de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Unsoare contra mânilor și picioarelor înghețate 70 fil.

Esență contra bătăturilor, (ochi de găină) 70 fil.

Toate aceste se capătă la :

— **Cornel Demeter, apotecar în Szászváros.** —

„Janus“

institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,

este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață“

pentru Austro-Ungaria.

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

Premii ieftine. Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.

Asigurare gratuită pentru caz de războiu. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000,000 cor. | **Averea institutului** 31.000,000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000,000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

==== **Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric.** =====

Lerchengasse Nr. 17. (N-rul Telefonului: 422).

(48)

Tiparul și editura tipografiei diecezane din Arad. — Redactor responsabil: **Roman R. Ciorogariu.**